

MAGYARSAĞ

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP

ELŐFIZETESI ÁRAK:

Helyben: Egy óra kor. 1.—	Vidéken: Egy óra kor. 1.20
Negyedévre ———— 3.—	Negyedévre ———— 3.60
Félévre ———— 6.—	Félévre ———— 7.—
Egész évre ———— 12.—	Egész évre ———— 14.—

Egyes szám 4 fillér, vidéken 6 fillér.

A lap megjelenik hétfő kivételével mindennap.
Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség
Telefon száma 54-67.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28
Hirdetések petit számítással, díjszabás szerint.
Apró hirdetések ára: egy sor 4 fillér, vastagabb betűvel 8 fillér.

Rákóczi hamvai.

Budapest, augusztus 12.

A magyar nemzet hálás indulattal, a kitörni készülő öröm érzetével fogadja a hirt, hogy a magyar kormány valóban fejedelmet megillető pompával és tisztességadással, páratlan fényű és európai szabású nagy ünnepséggel készül *II. Rákóczi Ferenc* és bujdosó társai hamvainak befogadására. Az ünnepség időpontját még nem hirdették ki, mert a drága és szent hamvak kiadatása iránt még folynak az alkudozások Törökországgal és Franciaországgal, de Thaly Kálmán, a nagy kurucörténetirő jóvoltából, a fogadás tervének részletei már most kerültek a nyilvánosságra.

Rákóczi hamvait Konstantinápolyból a *Zrinyi* osztrák-magyar hadihajó fődélzetén hozzák el a Duna torkolatához. A hadihajó Rákóczi anyjának nevét viseli, a legnagyobb magyar asszonyét, aki a Zrinyi-név történelmi dicsőségét betetőzte és bekoszoruzta. A Duna torkolatában átszállítják az utolsó erdélyi fejedelem hamvait a Duna-gőzhajós Társaság egyik legpompásabb hajójára, amely ez alkalomból a *Rákócziak zászlaját* tűzi fel az árbócára. Ugyancsak ott, a Duna torkolatában felvonul a *dunai monitorflotta* s díszlövésekkel tiszteleg Rákóczi megérkező holtteste előtt. Az első hivatalos fogadás Orsován, a második Budapesten lesz s itt az ország fővárosában hir szerint maga *Vaszary* Kolos hercegprímás, ennek akadályoztatása esetén más főpap fogja az első beszentelést elvégezni. Budapestről tudvalevőleg Kassára szállítják el a «Nagyságos Fejedelem» holttestét s az ottani székesegyházban leszén végleges nyughelye.

Diadalut lesz az, melyhez foghatót nemcsak hogy Magyarország még nem látott, de minden dicsősége mellett talán életében maga Rákóczi fejedelem sem ért meg. Történelmi igazságszolgáltatás lesz ez, melynek érzülete kétszáz éve ott forrott a nemzet lelkében.

Az élő Rákóczi jelentette a csorbitatlan magyar nemzeti érzületet, a magyar lélek teljességét, a magyar nemzet életének függetlenségét. Amikor meghalt Rákóczi, személye, emléke eszményképpé finomodott a magyar lelkekben; ő volt nemzeti vágyaink összessége. Ha győztünk, büszkék voltunk arra, hogy méltók lehetünk az ő emlékeztetéséhez; ha veszítettünk és elbuktunk, az ő életének tövises mártír-utja szenvedni, bizni és remélni megtanított. Mig távol volt tőlünk, éreztük, hogy magyar lelkünk jobbik fele hiányzik a körünkől; most, hogy visszaérkezik közibénk, érezzük a magyarok jó szellemének szárnycsapásait.

A halott Rákóczi tehát megtér nemzetéhez s ennek nagy, óriás jelentősége van. A saját igazságtalanságának lidérenyomása alul szabadul fel a magyar nemzet s nemzeti ereje tudatára ébred, érezvén, hogy akaratának végre eleget tesz-

nek. De abból a fényből és dicsőségből, amelyet a visszatérő Rákóczi diadalutjának ünnepe ki fog sugározni, tömérdek sugár a magyarok királyát fogja új fényben mutatni hálás és örömben uszó nemzete előtt. I. Ferenc József Rákóczi ravatala előtt összeforr végképpen a magyar nemzettel: multjának minden dicsőségével és szenvedésével, jelenének összes aspirációival és nemzeti törekvéseivel, jövőjének bizodalmaival és reményeivel. Minél fényesebb teszik Rákóczi visszatérésének külső pompáját és arányait, minél bensőbbben és őszintébben ünnepelnek nagyjaink a nemzettel, annál inkább biztosítják azt, hogy a közénk megtérő megdicsőült fejedelem holtteste a jövő magyar dicsőség záloga leszen.

Budapest, augusztus 12.

A miniszterelnök nyaralása. Gróf *Tisza* István miniszterelnök tegnap a parlamenti szünet bekövetkeztével geszti birtokára utazott. A miniszterelnök az egész vakációját Geszten fogja tölteni, ahol a kormányzati ügyeket szakadatlanul intézni fogja. A miniszterelnök a geszti kormányzás idejére maga mellé rendelte báró *Skerlecz* Iván útkarát, aki már tegnap elutazott Gesztre a miniszterelnökkel. *Tisza* István gróf a jövő héten pár napi tartózkodásra a fővárosba utazik, hogy résztvegyen a főrendiház 17-iki, esetleg a 19-iki ülésén s egyuttal elintézzé azokat az ügyeket is, melyek jelenlétét teszik szükségessé. A miniszterelnök távollétében a belügyminisztérium ügyeit *Sándor* János államtitkár fogja vezetni teljesen átruházott felelősséggel. Szó volt arról is, hogy a miniszterelnök geszti nyaralása előtt ő felségéhez kihallgatásra Ischlbe utazik, hogy a jövő munkaprogramjára nézve kérjen királyi felhatalmazást, de ennek a szüksége eddig még nem merült fel s így csakis néhány hét múlva, valószínűleg a főrendiház ülései után megy *Tisza* a királyhoz.

Gróf Apponyi Albert Budapesten. Gróf *Apponyi* Albert ma reggel Budapestre érkezett, hogy Amerikába való utazása előtt összejöhessen még a nemzeti párt tagjaival. A fővárosban tartózkodó képviselők ma délben társas-ebédet rendeztek illusztris vezérük tiszteletére s odaadó lelkesedéssel vettek búcsút a nagy ut előtt *Apponyi* Alberttől. A búcsú-ebéd ma délben tizenkét óraker volt a Hungária-szálló különtermében, melyen *Gulner* Gyula, *Günther* Antal, *Miksa* Imre, *Smialovszky* Valér, *Sághy* Gyula s a nemzeti pártnak még több tagja vett részt. *Apponyi* Albert gróf ma este utazik el Bécsen keresztül Liverpoolba, hol e hó 27-én száll a *Cunard* Line *Campania* nevű hajójára, mely szeptember 3-án érkezik New-Yorkba.

A főrendiházról. A főrendiház augusztus 17-én, szerdán, esetleg a rája következő 19-én, pénteken délelőtt 11 óraker ülést tart, melynek napirendjére a képviselőház által elfogadott törvényjavaslatok és tudomásul vett miniszteri jelentések — összesen 55 tárgy — vannak kitűzve.

A főrendiház közjogi-, gazdasági- és pénzügyi bizottsága csütörtök délután öt óraker *Ernszt* Kele-

men elnöklésével ülést tartott, melyen a képviselőház által elfogadott törvényjavaslatokat, valamint miniszteri jelentéseket vették tárgyalás alá. A bizottság a kormány előterjesztéseit — több felszólalás után — változatlanul elfogadta.

Válság a néppárton. Tegnapelőtt *Molnár* János apát képviselőházi beszéde alatt, mikor *Molnár* János azt mondta, hogy a magyarországi katolikusok feje a hercegprímás, *Zmeskál* Zoltán néppárti képviselő azt kiáltotta közbe, hogy ő nem ismeri el a hercegprímást a magyarországi katolikusok fejének. *Zmeskálnak* e közbekiálltása különösen a néppárt papképviselői között nagy megütközést keltett, minnek *Trubinyi* János dühösen kifejezést is adott azzal, hogy *Zmeskálnak* odakiáltotta:

— *Micsoda bolondokháza való beszéd ez!*

Zmeskál ezt a közbekiálltását azzal is tetézte, hogy több lapban közzétett nyilatkozatával a legelitélebb hangon nyilatkozott a magyar katolikus püspöki karról, melyet azzal vádolt meg, hogy a katolikus érdekeket elárulják s annak védelmére semmit sem tesznek.

A néppártot valóságos forrongásba hozta *Zmeskál* magatartása s miután az ügyet revokálással nem sikerült elintézni, most pártértekezlet elé viszik, hol különösen a papképviselők *Zmeskálnak* a pártból való kizárását fogják követelni. A néppárt 13-án, szombat este tart értekezletet, melyet *Csernoch* János, *Molnár* János, *Trubinyi* János és *Ernszt* Sándor mint esztergomi egyházmegyei képviselő áldozások sürgettek meg. Erre az értekezletre ma *Zichy* Aladár gróf elnököt és *Rakovszky* István alnököt vidékről Budapestre telegrafálták.

Az illoki választás. *Eszékről* jelentik: Az illoki választókerületben a tegnapi pótválasztáson dr. *Avakumovics* Giga zimonyi ügyvédet nagy többséggel képviselővé választották. A választáson négyszáznál több szavazatot adtak le. *Avakumovics* szerb liberális és a kormánypárt tagja.

Császka György meghalt.

Budapest, augusztus 12.

Császka György, kalocsai érsek, valóságos belső titkos tanácsos tegnap este félhat óraker, hetvennyolc éves korában a Várban levő lakásán meghalt.

Az elhunyt a főpapi karnak még a régi gárdájához tartozott s a szepesi püspöki székből emelkedett az ország rangban második főpapi állásába. Ha magas emberi szempontból mérlegeljük: nem számíthatjuk a minden korlátokon túl emelkedő nagy szellemek közé, csöndes, magába vonult, végtelenül jószívű ember volt, ki sohasem tartozott az ecclesia militans harcoló katonái közé. Szepesi püspök korában a felvidéken valóságos kulturmissziót teljesített, csendben minden zaj nélkül, számos iskolát alapított, melyek a tót felvidéken a magyarság fellegrárai voltak.

Érdekes ennek a szerény embernek a pályafutása. Jó ideig professzorkodott s a tanári székből került az esztergomi primási udvarba: titkárnak. Mint mindenütt, úgy itt is igen szerényen húzta meg magát s még csak gondolatában sem fordult meg soha, hogy püspökség után áhítozzék. Ugy kellett ráerőszakolni a szepesi

püspökséget, melyben aztán 17 évig élt és munkálkodott.

Ekkor már felébredt benne az ambíció, magasabbra óhajtott törni, de azért az érvényesülés legáltalánosabb eszközétől: a nyilvános szerepléstől mindig irtózott. S talán ez volt a szerencséje. A magyar kormányok Tisza Kálmán óta mindig csak a «csöndes» főpapokat szeretik, akikről nem kell félni, akik nem hozzák mindig felszínre a katolicizmus pihenő, de őseréjű kérdését. A csöndes emberek egész sorozata lett püspök a Tisza-rezsim alatt. Császkának is az volt a szerencséje, hogy sem egyházpolitikába, sem más ilyen kétélű kérdésbe nem avatkozott. Az egyházpolitikai nagy viták után a Haynald Lajos halálával megüresedett kalocsai érseki székre ilyen ember kellett, Csáky Albin kultuszminiszter felajánlotta a hallgatag szepesi püspöknek. Mint kalocsai érsek, ambíciójának már csak egy tárgya volt: a bibornoki kalap, erre vágyott egész lelkével, de ezt a kitüntetést már nem érte meg. Az archiepiscopusok között rangban előtte volt két évvel Samassa, addig mig annak nincs bibornoki címe, ő sem kaphatta meg.

Császkának jellemzése egy szóban foglalható össze: *sziv*. Csupán sziv volt ez az áldott jó főpap, jót tett, akivel csak tehetett, kérését megtagadni nem tudott. Jó szive akadályozta abban is, hogy a közélet rögzös és sok keserűséget rejtő mezején szerepeljen. Nem volt szive, hogy mást bántson, fájt a szive, ha őt bántották. Ezért maradt fényes pályafutása dacára mindig csöndes ember.

Életrajzi adatait a következőkben foglaljuk össze:

*

Császka György 1826 december 4-én született Nyítraszerdahelyen. A teológiát, mint a Pázmáneum növendéke, Bécsben végezte s 1850 szeptember 21-én szentelték pappá az esztergomi egyházmegyében. Működését mint a nagyszombati érseki fiúnevelőintézet tanulmányi felügyelője s főgimnáziumi tanár kezdte meg. 1853-ban nagyszombati szentszéki jegyző s levéltáros, 1856-ban helynöki titkár, 1864-ben pedig primási irodaigazgató lett Esztergomban. Simor primás 1870-ben kanonokká, négy év múlva pedig szepesi püspökké nevezte ki. Tizenhét esztendői szepesi püspöksége alatt áldásos volt a Felvidéken a magyarosodás és a közművelődés ügye. Egymásután létesítette az iskolákat és a jótékonyági intézeteket. A többi közt Szepesolasziban leányárhvaházat, Lőcsén leánynevelő-intézetet és nyolcosztályú felsőbb leányiskolát, Rózsahegyen leánynevelő-intézetet, több községben magyar ovodát létesített. A szegény tanulóknak segítésére rendkívül sokat áldozott.

Szomoru évforduló.

Temesvár—Világos.

(3)

Irtá: Kovács János.

Bem apó lecsüggesztett fejjel bandukolt el a néma csapatok sorai közt. Hogy minő harc dult hős szívében, azt csak arcának fájdalmas rángásai árulták el. Az a néhány tiszt, akik még osztályaiknál maradtak, némán seregltek az ő vezér köré. Mikor egy kis tisztásra értek, Bem apó megfordult s el-elakadó hangon így szólt környezetéhez:

— Uram! a balvégzet úgy akarta, hogy ne teljesíthessük azt a fenséges missziót, amiért kardot huzzunk. A mi dolgunk véget ért. Tegyük azt, amit jónak látnak. *Nekem már ismét nincs hazám.* Isten velünk...

Az utolsó szavaknál nehéz könyecsepp gördült le a vén katona ráncos arcára. És elfojtott sóhaj tört fel a többiek kebléből is. Sorban kezét fogta a vezér volt tisztjeivel, kik a bucsuzásnak ezt a szomoru aktusát néma meghatottsággal végezték.

— Ha a szabadság szent ügye még egyszer harcba szólítja önöket, számíthatnak reám, ha élek; ha nem: emlékezzenek *Bem József*re...

A szívet facsaró jelenetnek Bem apó katonás szalutálással vetett véget. Aztán intett lovászlegényének, a ki már felnyergeltem, készen tartotta kantárszáránál a két paripát, egy szürkét és egy ficánkoló sárgát. (Ez dobta le hátáról Temesvárott hős gazdáját.)

A lovászlegény — székely fiú volt — nyeregbe segítette urát — a sárgára; maga pedig a szürkére pattant. Ekkor Bem apó a zsebébe nyúlt, kihuzta onnan színes gyöngyszemekből kötött ez-

zött. A magyarosítás ügyének is buzgó munkása volt s a magyar kormány s a felvidéki országgyűlési képviselők kívánságára elvállalta a Felsőmagyarországi Hazafiás Tót Közművelődési Egyesület elnökségét. Támogatásban részesítette a Magyar Eötvös-kört és a Szepesvármegyei Történelmi Társulatot. Mint a művészet lelkes barátja, számtalan nagybecsű műemléket mentett meg az elpusztulástól. Restauráltatta a felvidéki műemlékeket és templomokat, ezek között a poprádi plébánia-templomot, a lőcsei ősrégi Szent Jakab-egyház XV. századbéli remek falfestményeit s öt művészi festésű ablakot készíttetett a lőcsei templom számára. Új és díszes templomot építtetett Likavén és Tátrafüreden s remekül restauráltatta a szepesi egyházat. A magyar tudományosságának is lelkes barátja volt s a többi közt sokat áldozott egy nagyszabású régi egyháztörténelmi vállalat és a «Monumenta Vaticana» kiadására. A király sok jótéteményéért a valóságos belső titkos tanácsosi méltósággal, majd a vaskorona-rend első osztályával tüntette ki. 1891-ben kalocsai érsekké lett. Mint érsek is folytatta jótékonyosságát és műpártolását. Régebben tevékeny részt vett a közéletben. Az utóbbi években azonban aggsága visszavonultabbá tette életmódját, de egyháza ügyeit mindig fiatalos buzgósággal vezette.

*

Tegnap délután fél hat órakor halt meg Zichy Géza grófnak a hercegprimási palota mellett lévő, Uri-utca 60. számú házában, ahol állandó lakást bérelt. Már régebbi idő óta gyöngékedett, de halálát közvetlenül az a meghülés okozta, amelyről tegnapi napról panaszkodott környezetének. Lába ekkor 38-8 fok volt s orvosai tanácsára ágyba feküdt. Tegnapra a láz 39-2 fokra emelkedett s az orvosok, *Morelli* Gusztáv és *Hochandt* Károly egyetemi tanárok, meg *Berencsy* György háziorvos tüdőgyulladást konstataáltak. A baj egyre terjedt, de tegnap délelőtt az érsek még referáltatott magának egyházi ügyekről. Ma délben már nagy fájdalomról panaszkodott, délután három órakor pedig már beállott az agónia.

Eszméletét végig megtartva, küzdötte meg haláltusáját az agg egyházfő. Folyvást kezében tartotta a feszületet, fölvetve a haldoklók szentségét s buzgón verte mellét, hangosan mondván a mea culpát. Délután négy órakor magához hívatta a titkárt s így szólt hozzá:

— Majd holnap írom alá az aktákat.

Ezek voltak utolsó szavai s másfél óra múlva, kínos haldoklás után, meghalt. Utolsó pillanataiban az orvosokon kívül ágyánál voltak: dr. Günther Antal országgyűlési képviselő, jóbarátja, Zundel Péter prépost és dr. Révay Tibor pápai kamarás

szényét, melyet háromszéki látogatása alkalmával kapott egy székely menyecskétől. Tizenöt arany volt benne. Tízet oda adott a lovászgyerekeknek, közben pedig magához intette az éppen közelben pihenő Kossuth-huszárok parancsnokát.

— Hadnagy ur — tördelte németül — mondja meg a derék fiúnak, hogy megtarthatja magának a szürkét is. Talán értékesítheti. Nekem már nincs rá szükségem.

Aztán egy szomoru pillantást vetve az elcsüggedt honvédekre, az ő «fiái»-ra, megsarkantyuzta a lovát s tova vágatott.

Oh, milyen szomoruan megható jelenet volt az, mikor azok a reményvesztett névtelen hősök annyi dicsőség után, vonagló arccal bámultak egymásra. Mindnyája szemében ott lobogott a kérdés:

— Mi lesz most?

— Hát én nem hagyom el a gazdámat. — szólt a lovászgyerek s a másik minutumban már ott nyargalt Bem apó nyomában. És mintha a sárga is érezné a nagy pillanatot, vicángolva nagyokat nyertett mély gondolatokba merült gazdája alatt.

— És mi, székelyek — szólt a fiatal hadnagy a huszárokhoz — *elhagynók a mi apánkat?*...

— Soha! — volt az egyhangú válasz.

Bem apó meglepetve fordult hátra, mikor észrevette, hogy az egész osztály Kossuth-husár, élén a parancsnokával, egyszerre csak a nyomában nyargal. A vén katona bánatos arca földerült egy pillanatra a meleg ragaszkodásnak láttára s csak úgy, maga elé tagolta:

— Kicsiny székely, derék székely...

De csakhamar elkomorult az arca. A jó fiukhoz nem volt egy szava se, de a redős homio-

oldalkanonokok, Szüllő Ágost főhadnagy, unokaöccse, Feleky Géza unokaöccse, meg a testvére, özvegy Felekyné. Még két testvére él Császka Györgynek: özvegy Szüllőné és Kajuch érseki uradalmi igazgató felesége. Egy apáca is volt a haldokló mellett, aki utóbb lecsukta a szemét a halottnak.

A szalonban tették ideiglenes ravatalra az érseket; a halál elsimitotta arcáról az utolsó órák fájdalmát s alig látszik rajta változás. A ravatal körül három apáca imádkozik. A halottat bebalzsamozzák s eltemetéséről a kalocsai káptalan gondoskodik.

Még délben az oldalkanonokok táviratoztak *Merry del Val* pápai államtitkárnak Rómába a pápai áldásért, de az áldás elkészt, estig sem jött meg. Császka György halálának hírére a főrendiházra s a hercegprimási palotára kitézték a gyászlobogót.

Az elhunyt kalocsai érsek holtteste ma délelőttig a halálos ágyon nyugodott, amelyet átvittek az érseki lakosztály szalonjába. A tetem mellett egész éjjel apácák imádkoztak. A holttestet dél felé a szalonból átvittek egy másik szobába, ahol *Pertik* Ottó dr. egyetemi tanár asszisztensei bebalzsamozták. Amíg a balzsamozás tartott, az enterprise-intézet, mely az egész temetést végzi, a szalonban díszes ravatalt állított föl a koporsó számára. A holttestet az érseki ornátusba öltöztették és így tették a görög stílusú alpakka koporsóba, melyet aztán elhelyeztek az égő gyertyákkal és délszaki virágokkal övezett ravatalon. A ravatal mellé örökül az enterprise két huszárját állították. Az elhunyt érsek holnap délutánig marad a budavári palotában ravatalon, ahol délután hat órakor beszentelik és azután Kalocsára szállítják. A beszentelésre *Zundel* Péter kanonok táviratilag kérte fel dr. *Kohl* Medárd püspököt, aki Balatonfüreden tartózkodik a hercegprimás mellett. Kalocsán a koporsót az érseki palota kápolnájában teszik közszemlére és innen hétfőn éjjel viszik át a székesegyházba, ahonnan az eddigi megállapodások szerint 16-án, kedden délelőtt megy végbe rendkívül nagy gyászpompával a temetés. Az elhunyt érseket a székesegyházban fogják eltemetni.

A Magyar Tudományos Akadémia palotájának ormára a haláleset alkalmából kitézték a gyászlobogót. Jónás Károly, az Akadémia gondnoka a temetést illetőleg érintkezésbe lépett Zundel Péter kanonok érseki irodaigazgatóval, egyben koszorút küldött az Akadémia részéről a ravatalra ezzel a felirattal: «Császka György igazgató-tagnak — A M. Tud. Akadémia».

kán mintha ott lebegett volna a kérdés: — Vajjon mit akarnak még tőlem?

És a kérdésre nemsokára megadatott a felelet. Néhány órai tüetés után, *Facset* és *Dobra* közt egy völgykatlanból kinyuló vágáson a menekülő csapat egyszerre egy félszázadnyi grancsárral találta magát szemben.

Igen derült hangulatban voltak a császári cseréparók. Drága zsákmány volt a körmeik közt. — Kmetty tábornokot hozták fogolyként, kit menekülés közben fogtak el.

Bem apó, ki legelői nyargalt, rögtön fölismerte a helyzetet. Az öt kíséző huszárok száma ugyan elég közelítette meg az ellenséges csapatét, de hát itt most egy megrázó tragédiának olyan epilogusa kínálkozott, amelyet az ő hősies lelke nem lett volna képes megrajzolatlanul hagyni.

Megfordult a nyeregben és harsány, de remegő hangon szólt rá a huszárcsapatra:

— Na... most... kicsin... székely...

Az a maroknyi huszár-csapat összenézett. Egy pelyhesajku huszárkáplár — Kovács Imrénének hívták — széles kardját megvillogtatva a leáldozó nap aranyos fényében, fölriált:

— Uristen, ne segíts most se nekik, se nekünk, csak könyökölj le és nézzed...

Adáz küzdelem fejlődött ki a másik percben, olyan, aminőt a kőszáli saspár képes véghezvinni a fészkerre törő orvvadász ellen, kinek egyik kezében már ott ficánkol a pelyhestollu sasfőlk.

— Ah, élve azért nem menekülsz — sziszegett összeszorított fogai közül a grancsártiszt és kardjával egész erővel döfött a neki háttal álló fogolynak, hogy keresztülzurja.

De a gyilkos szerszám nem hatolt be a derék Kmetty széles hátába, csak éppen érintette hegyével atilláját, mire a tábornok megfordult.

Apróságok Császká életéből.

Császká György, az elhunyt kalocsai érseknek élete utolsó éveiben nem volt már egyéb vágya, csak hogy *bibornok* lehessen. Ehhez a titkos óhajához — mert nyíltan nem merete hangoztatni soha — az akkor szívósságával ragaszkodott. Jóformán minden esztendőben elzarándokolt Rómába, hogy az egyház előtt érdemeket szerezzen s fogadalmat tett, hogyha bibornok lehet, a *puszta földön fog aludni*. Fogadalma beváltására azonban sohasem került sor, bár ennek teljesítése csak fokozat lett volna, mert kalocsai érseksége óta — hasonló fogadalom alapján — *mindig teljesen felöltözve aludt* csak a divánon, *ágyban tiz éve nem feküdt*.

Rendkívül szórakozott volt az elhunyt érsek. Szórakozottsága az utóbbi években már annyira fokozódott, hogy pl. harmadéve Schlauch bíboros temetésén könyvből volt könyvtelen énekelni a temetési szertartást, elfelejtette a Kyrie Eleison. Szórakozottságáról sok anekdota van, feljegyzünk egyet-kettőt közülök:

Ez az eset még esztergomi primási irodaigazgatókorából való. Hogy mennyi gonddal jár az irodaigazgatóság terhes teendője, azt csak azok tudják méltányolni, akik valaha egy püspöki irattárban megfordultak. Minden okmány megfordul a kezén, amelyet a roppant egyházmegye papjai az aulába intéznek. Számadások, kérvények, jelentések, dispencziók s ezer ügyes-bajos folyamodások. Az irodaigazgató emellett végezi a primás magánlevelezéseit, összeköttetésben áll Rómával és a többi egyházmegyével, felterjesztéseket intéz a kormányhoz s felel a tucatszámra érkező kérésekre. Nem csoda, hogy a legjózanabb eszű ember belezavarodik s a sok tenni való között annyira elkábul a feje, hogy egyes dolgokban feltűnő szórakozottságot áruj el.

Egyszer Császkát azzal bizta meg egyidejűleg Simor János, a primás, hogy gratuláljon nevében X. megye főispánjának a legújabb kinevezetéséhez s ha azt elvégezte, köszönje meg az apáca főnökének a primás részére küldött süteményeket.

Császká rögtön asztalhoz ült s megírta a levelet. Csakhogy az a baj történt, hogy a *főispánnak háldalkodott a süteményekért*, az apácák fejede-

Ugyanabban a pillanatban omlott lábaihoz a granicsártiszt élettelen teste.

Kovács Imre, aki észrevette a granicsár gaz szándékát, villámsebességgel ugrott oda, megsuhintotta szél kardját és egyetlen csapással kettéhasította a granicsártiszt fejét.

Am de az Isten, akit felkért, hogy ne segítsen egyiknek sem, csak nézze, mi lesz, nem segített neki sem és nem fordította el a feléje is süvítő halált.

Kovács Imre egy perccel később, amikor Kmettyt megmentette, élettelenül fordult le a várról.

Egy futó granicsár visszafordult és rásütötte fegyverét. A gyilkos golyó kioltotta nemes életét a fiatal Kossuth-huszárnak. Ő volt az egyedüli áldozata a hősiességnek. De Kmetty tábornokot megmentette...

A lenyugvó nap éppen utolsó sugarait szórta le a völgykatlanba, bearanyozva azt a szomorú képet, amint Bem és Kmetty egymás mellett némán állva, a halálosan hörgő sebesültek és halottak között, még egy utolsó Istenhozzádot intenek annak a szép magyar földnek, melynek szabadságáért ők oly hősi tetteket vittek véghez s melynek boldogulásáért oly szívesen áldozták volna életüket...

Azután eltűnt a legutolsó napsugár is a dobrai kegyek mögött. Bem apó magyarországi tüneményes szerepe mögött pedig legördült a függöny...

És következett egy rémes korszak. A szabadság fájából bitófát faragtak; a pribék-mesterség igen nagy lendületnek indult. Vérrózsák fakadtak a hősök sírján; nyomukban tengernyi könyv és mérhetetlen szenvedés...

(Vége.)

lemasszonyának pedig szerencsét kívánt *főispáni kinevezetéséhez*.

Szokása volt Simor primásnak, hogy ha utra kelt, még a legbensőbb személyzete sem tudott semmit az előkészületekről, sokszor álmából verték fel az irodaigazgatót, hogy tessék kocsira ülni, mert a hercegprimás már készen várja. Császká úgy segített magán, hogy kézi büröndje mindig becsomagolva feküdt szobája sarkában s éjjel-nappal utra készen állott.

Egyszer a primás hintáját igazította s megparancsolta, hogy ha a bognártól haza vonják, jelentsek be neki, mert meg akarja vizsgálni a hintót. Császká éppen a primás szobájában időzött, mikor az inas bejelentette, hogy a kocsi az udvarban áll. E szavakra szótlánul kifordult a szobából, veszi a kézi táskáját s kényelmesen elhelyezkedik a kocsiban. Mikor aztán a primás lejött megvizsgálni a kocsit s kinyitatta az üvegajtót, ott látta nyújtózni Császkát, aki szórakozottságában azt sem vette észre, hogy a hintó üres rudja a kocsiszinnek van befelé fordítva.

Az elhunyt érsek felsővidéki születésű volt, gyermekkorát is Nyitrán töltötte s így mindvégig idegen-szerű volt a kiejtése, bár hazafiság dolgában a leg-erősebb fajbeli magyartól sem kellett példát vennie. Tótul nem is beszélt szívesen, de akit kedvelt, rendszeren egy-egy becéző tót szóval szólította meg. Ilyen kedvelt szavazása volt, amelyet meghitt embereihez intézett, akiket *amicenkó*-nak nevezett; a tót középső latin szónak értelme ez: *barátcskám!* Azok a kanonokjai és papjai tehát, akiket *amicenkó*-nak szólított, ennek a nyomán mindig biztosra vették, hogy valami kitüntetés vagy előléptetés éri őket. A kanonokból címzetes püspök, vagy pápai prelátus lett, a plebánusból tiszteletbeli kanonok, vagy pápai kamarás stb. s néha valóságos kanonok is.

A japán-orosz háború.

Budapest, augusztus 12.

A port-arthuri orosz flotta csakugyan kivonult a kikötőből, de nem a maga jószántából, vagy valamely haditerv megvalósítása céljából, amint azt a szentpétervári hírforrások az első pillanatban el akarták hitetni, hanem azért, mert a japán parti ütegek gyilkos tüzet szórnak nemcsak a várra, hanem a kikötőben tartózkodó flottára is. Ezek a hajók tehát el vannak veszve. Kitértek ugyan a kikötőből, de Togo rögtön ott termett s három páncélost közrefogott, a többi pedig visszakergette a japán parti ütegek hatás-körébe. A három páncélos sorsáról eddig nincs hír. Mindössze annyit jelentenek, hogy nagy tengeri ütközet volt, amelyben az oroszok vereséget szenvedtek.

A Liaojang körüli eseményekről szintén hallgat a táviró. Oku és Nodzu japán hadvezérek állítólag Kurokival akarnak egyesülni s ezért egyelőre megszakítanak minden operációt. Ezt ugyan nehéz elhinni, mert hiszen a három japán hadsereg ugyanis állandó érintkezésben van, de nem lehetetlen, hogy Kuropatkin az új haditerv megvalósításába már belefogott s Mukden alatt koncentrálna erejét, ami aztán szükségessé teszi, hogy a japánok is oda összpontosítsák hadaikat.

Mai távirataink a következők:

Az oroszok veresége a tengeren.

Szentpétervár, augusztus 12.

A harctérről legutóbb érkezett jelentések hírül hozzák, hogy *Port-Arthurnál az orosz hajóraj nagy veszteségeket szenvedett*. Közlebbi részletek hiányoznak.

Port-Artur ostroma.

Sanghai, augusztus 12.

Tokióból táviratozzák a hó 5-ről, hogy a Port-Arthurt ostromló japán sereg az első, a 9. és a 11. hadosztályokból áll.

A szárazföldi harctérről.

Szentpétervár, augusztus 12.

Liaojangból táviratozzák, hogy a japánok, akiknek haderejük nem elegendő, Koreában seregeket toboroznak s eddig 500 ezer főnyi sereget alakítottak Koreában. A Niucsvang körül partraszállott japán csapatokról azt sem tudják, hogy hol vannak. *Azt a hírt kaptuk, hogy jobb és balszárnyunkat az ellenség meg akarja kerülni*. Kelet felé és a Liao folyó mentén szabad az út a japánoktól. Nem lehetetlen, hogy az ellenség ezen az oldalon törbe akar csalni bennünket.

Nem titkolható, hogy a *kinaiak inkább a japánokkal tartanak*, semmint velünk. A japánok messzehordó ágyukat állítanak fel pozícióink ellen. Keleti hadosztalunk a magaslatokat szállotta meg s az ellenség hasztalan iparkodott bennünket e hadállásainkból kiszorítani. A japánok ezen a helyen vonják össze haderejük zömét.

Tiencsin, aug. 12.

Az orosz csapatok Mukdenből felkerekedtek, hogy Tienlingen át Kuropatkin seregének megerősítésére siessenek és Liaojangnál annál nagyobb sereg álljon szembe az egyesült japán sereggel.

London, aug. 12.

A Daily Mail harctéri tudósítója táviratozza Ananból, Kuroki főhadiszállásáról, hogy az oroszok folyvást segítőcsapatokat kapnak és vonnak össze Kuroki hadállása és Mukden közt. Mukden megerősítésén éjjel-nappal fáradoznak s a város körül most sokkal gyorsabban koncentrálnak a csapatokat, semmint a háboru elején. Mukdentől északra a japánoknak nincsenek csapataik, ellenben dél felé 25 angol mértföldnyire és Liaojangtól keletre öt mértföldnyire hatalmas japán sereg áll. Az orosz hadsereg zöme Tincsau felé vonult vissza.

Szentpétervár, augusztus 12.

Megbízható forrásból közlik, hogy az orosz hadsereg zöme Tincsuból visszavonult és hogy Kuropatkin seregét újabb komoly vereség érte. A veszteségekről jelentés még nem jött.

Berlin, augusztus 12.

Szentpétervárról táviratozzák a Berliner Tageblattnak, hogy Ancsancsanban várják Oku seregének támadását. A japánok Mukdentől 40 kilométernyire Shantie körül a Taicsihon nyolc hidat vernek és fel akarták robbantani a vasuti hidat Mukden és Pelin között.

Menekülő orosz hajók.

London, aug. 12.

Csifuból jelentik mai kelettel, hogy az Askold és Novik nevű cirkálók, valamint két torpedónaszádromboló ma a csintauti kikötőbe érkezett.

London, aug. 12.

A «Times»-nek egy tokiói távirása megerősíti, hogy a port-arthuri orosz hajóraj azért futott ki a kikötőből, mert a japán ostromló sereg ütegei az elfoglalt magaslatokról nemcsak az erődítményeket bombázzák, hanem ágyúik golyózapot zúdítottak a kikötőben levő flottára is.

Tokio, augusztus 12.

Port-Arthurból az utolsó jelentés úgy szól, hogy *Togo három nagy orosz cirkálóhajót üldöz* s más orosz hadihajóknak sikerült a kikötőbe visszatérniük.

Elfogott orosz hajó.

London, augusztus 12.

Csifuból jelentik: Japán torpedónaszádrombólók az éjjel eloltott lámpákkal vonultak be a kikötőbe és egyenyed mértföldnyire állottak meg a Recsicsni nevű orosz torpedónaszádrombólótól. Reggel 4 órakor a japánok megszállták puskatüzzel a lefegyverzett hajót, miközben egy orosz megsérült. Néhány orosz partraugrott. Napfelkeltekor látni lehetett, amint a japán torpedónaszádrombóló az orosz hajót vonatva elhagyta a kikötőt, miközben a többi torpedónaszádrombóló követte azt. A japán konzul arról biztosít, hogy a japánoknak nem volt tudomásuk arról, hogy a Recsicsni le volt fegyverezve.

Az orosz hadakozás bírálata.

Szentpétervár, aug. 12.

Dancsenko, az ismert nevű haditudósító legújabb jelentésében leplezetlenül megírja, hogy az orosz hadseregben a viszonyok tarthatatlanok. A sajtó ezeket a leplezéseket felsőbb helyről kapott utasítás következtében agyonhallgatja. Gunyosan mondja ez a jelentés, hogy az oroszok Szivarovnak elavult, képtelenné vált módjára szuronytámadásokkal akarják az ellenséget visszaverni, azonban mire a szuronytámadást megkezdik, az ellenség már eltűnt, mert a japánok nem a költőiséget hajhászzák a csatában, hanem okosan kihasználják a pillanat előnyeit. Mikor az orosz csapatok szuronytámadással nyomulnak előre, akkor veszik észre, hogy az ellenségnek se hirt, se hamva, a japánok meredek sziklatukon olyan magaslatokat leptek el, ahonnan elárashatják golyóikkal a szuronynyal hadakozó orosz csapatokat.

TÁVIRATOK.

Vilmos császár a gyarmatosokhoz.

Berlin, augusztus 12. Ma délelőtt fogadta a császár a birodalmi kancellár jelenlétében a délnyugat-afrikai telepesek küldöttségét. A küldöttség vezetőjének beszéde után a császár hosszasan felelt és feleletében biztosította a küldöttséget a felkelés áldozatai iránt való meleg részvétéről. Ami a kárpótlás kérdéséről, a császár kijelentette, hogy alkotmányos állam élén áll, melyben ez a kérdés a törvényhozás alkotmányos ügye. Azonban a birodalmi kancellár a császárral egyetértésben igyekezni fog, hogy a birodalmi gyűléstől nagyobb mérvű kárpótlást eszközöljön ki a telepesek számára. Azt reméli az uralkodó, hogy a telepesek cenzurát sem vesznek el bátorságukat és mint a német kultúra uttörői, ki fognak tartani első helyükön. A felkelés leverésére kifejített erő nagyságából láthatják a telepesek annak biztosítékát, hogy Németország minden időben ragaszkodni fog a gyarmathoz és gondoskodni akar arról, hogy az olyan esemény, mint ez a felkelés volt, a jövőben lehetetlen legyen. Azt remélik, hogy a telepesek közül senki sem fogja elhagyni az országot, tudva azt, hogy a császáruk mögöttük áll. A császár szerencsés utat kívánva a telepeseknek, elbucszott tőlük.

Az angol-órosz incidens.

London, aug. 12. Lansdowne márki ama kérdésre, hogy minő orosz intézkedések történtek arra nézve, hogy megakadályozzák a hadicsempészetnek japán kikötőkbe való érkezését, úgy nyilatkozik, hogy Angliának tudtára adták, hogy az orosz kormány felfogása szerint a hadviselők jogaihoz tartozik az elvett semleges hajók elpusztítása az esetben, ha hadicsempészetet folytat. Ez olyan felfogás, melyet az angol kormány soha sem tett magáévá. Bizonyosan az Egyesült-Államok sem fogadták el ezt az álláspontot. Ezért egyáltalán nem engedhetjük meg, hogy a Knight Commander elsüllyesztése a nemzetközi jog szempontjából indokolható. E hajó tekintetében a vladivosztoki kőbuzmáni bíróság ítélete után be kell várni a szentpétervári felebbezési bíróság tárgyalását. Ha ez megsemmisíti az első döntést, akkor örülhetünk. De akárhogy is lesz, semmiképpen sem engedhetjük meg, hogy ama kőbuzmáni bíróságok eljárása bármiképpen is érvényes legyen, amennyiben a Knight Commander különös esete jön tekintetbe. A miniszter azután áttér az Oroszországtól felállított és eddig példátlan hadicsempészeti elvre és megjegyzi, hogy az az intézkedés, hogy a semleges hajókat elsüllyesztik, kereskedelmünkre feltétlenül a legnagyobb hatást teszi. Mégis szólónak az a benyomása, hogy e kellemetlen események dacára is igyekszik mind a két kormány, hogy elfogadható módot találjon a nehézség megoldására. Örül, hogy kijelentheti, hogy, bár a jegyzék-váltás még tart és nem áll módjában olyasmit közölni, amit határozott megoldásnak lehetne tekinteni, mégis az orosz kormány hangja ama reménységre

jogosít fel, hogy az ilyen eljárás és a semleges kőbuzmányok megsemmisítése valószínűleg nem fog ismétlődni. Bár szólok nem kételkedik abban, hogy az orosz kormány azt állítja, hogy elvben van ilyen joga, mégis azt reméli Lansdowne márki, hogy a hadicsempészetre vonatkozó kérdések alapos kimagyarázása után azoknak minden szempontjára vonatkozólag méltányos megegyezés lesz elérhető. Addig is szem előtt akarjuk tartani a Ripon lordtól felvetett kérdések fontosságát és kötelességünknek fogjuk tartani ragaszkodni a jogokhoz, melyeket az ország mint semleges hatalom bír és ama jogokhoz, melyeket a távol keleten való túlyomóan nagy kereskedelmi érdekei alapján jobban igénybe vehet a maga számára, mint bármely más hatalom. A nyilatkozatot tetszéssel fogadták, majd pedig más tárgyra tértek át.

Anglia s a semleges kikötők.

London, aug. 12. A költségvetési törvény általános tárgyalása során Balfour miniszterelnök ugyanolyan értelemben nyilatkozik, mint Lansdowne marquis a felsőházban. De még messzebbmenő részletekbe is bocsátkozik és azt mondja többek között, hogy ami a semleges kikötőknek mint hadműveleti kiinduló pontoknak használatát illeti, azt hiszi, hogy az összes nemzetek egyetértenek velünk ama pontban, hogy e kérdés magva abban rejlik, hogy semleges kikötők nem tehetők hadműveletek bázisává. De sokkal könnyebb általános tételeket felállítani, mint az egyes esetet elbánni, mely felmerülhet. A Suez-csatornára vonatkozólag természetesen különös intézkedések történtek. Bizonyos esetekben Franciaország eltérhet a mi véleményünktől, de azt hiszem, hogy a francia kormány nem fog vonakodni annak kijelentésével és szilárd alapelve, hogy semleges hatalmak kikötőinek használatát a hadműveletek megkönnyítésére meg nem engedhetnék. Ezek legnagyobb fontosságú kérdések nemcsak Anglia kereskedelme tekintetében, hanem a világképe tekintetében is, valamint a hadviselők és semlegesek jövőbeli viszonyaira vonatkozólag is.

A költségvetési törvényjavaslatot második olvasás után elfogadják.

A kulturharc Franciaországban.

Páris, augusztus 12. A Petite Republique határozatot közöl és felszólítja az összes köztársasági pártiakat, hogy járuljanak hozzá aláírásukkal, hogy Franciaország katolikusainak nemzeti abdikációja ellen tiltakozzanak a pápánál és a parlamentnél a köztársaság világsítását követeljék. Hir szerint a kérés a kamarához a szabad gondolkodók csoportja juttatja e célból rendezendő monstre tüntetés útján.

NAPIHIREK.

Budapest, augusztus 12.

— (Időjárás.) Nyugaton a levegőnyomás emelkedett és északról depresszió terjeszkedett Közép-Európa felé. Európában s lecsapódások növekedtek és főleg Közép-Európában fordultak elő.

Hazánkban a hőmérséklet emelkedett, nagyobb zivataros esők a Dunántúlon, kisebbek pedig az ország délkeleti részein voltak. Csáktornyan jégeső esett.

Jóslat:

Változékony idő várható, helyenkint esővel, vagy zivatarral és némi hősüllyedéssel.

Hőmérséklet: 28-2 C. fok.

— (Személyi hir.) Lukács László pénzügyminiszter, mint táviratban jelentik, ma délelőtt Bécsbe érkezett.

— (A király születésnapja.) A király születése napján — e hónap 12-án — délelőtt tíz órakor hivatalos főistentisztelet lesz a budavári koronázó Mátyás-templomban. A zenés mise végén Bogisich «Királyhymnuszát» is eléneklik. A főistentiszteletre az összes hatóságok fejei hivatalosak. A budai királyi palota Szent István-templomában is lesz istentisztelet és pedig reggel nyolc órakor mise, dél-eltől kilenc órakor pedig ünnepies istentisztelet. Délután öt órakor szentbeszéd lesz s azután vacsernyével fejezik be az ajtatosságok sorozatát.

— (Az orosz cárnak fia született.) Szentpétervári hírt röpit világgá a távirat: Az orosz távirati iroda jelenti, hogy az orosz cárné ma reggel egészséges fiugyermeknek adott életet. — Abban a válságos helyzetben, melyben Oroszország és a cár van a legutóbbi hetek eseményeinek hatása alatt, fokozott mértékben érdekes ez a hír. Tudvalevő dolog, hiszen évek óta általános európai szóbeszéd tárgya, hogy a szentpétervári udvarnál mily epedve várják a trónörökös megérkezését s hogy mennyi keserű csalódás érte az örökös után epedő cári párt, immáron négy leánygyermek születésével. Most tehát itt van a várva-várt trónörökös s bizonyára kettőzött aggodalommal fognak örködni bölcsője körül, mert a gyermek élete mástélveves koráig egy hajszálon függ s ennek a gyermeknek élete pedig kétszeresen, — tizszeresen drága. Pedig szegény, szegény kis csecsemő, ha sokat gondolkozunk sorsa fölött, elszorul a szívünk, mert amilyen sötétnek látszik Oroszország jövője, bizony-bizony azt kell hinnünk, hogy jobb lett volna neki meg nem születnie, vagy legalább ha bölcsője ott ringana valamelyik otromba muzsik füstös szobájában, mint a szentpétervári palota biboros termében. Vajjon milyen sors vár erre a szegény kis fiúra: ismerni fogja-e csak szüleit valaha? . . .

— (Az angol király Marienbadban.) Edvárd angol király, mint egy távirat jelenti, tegnap délután 4 óra 50 perckor Marienbadba érkezett. Edvárd király fogadására megjelent a pályaudvaron Plunkett F. R. bécsi angol nagykövet Rennie követségi titkárral, gróf Mennsdorff-Pouilly londoni magyar-osztrák nagykövet, továbbá a marienbadi kerületi főnök és a polgármester. A király, aki Lancaster herceg néven utazik, automobilon ment a városba. — Bécsből táviratozzák: A Wilhelm-ügnökség ama tegnapi jelentését, hogy ő felsége augusztus 17-én Ischlből Marienbadba utazik, ma úgy helyesbíti, hogy ő felsége kedden, augusztus 16-án reggel 6 órakor indul el Ischlből és ugyanaznap délután fél 3 órakor érkezik Marienbadba. Augusztus 16-án este lesz az ebéd az angol királynál. 17-én reggel utazik ő felsége Karlsbadba és ugyanaznap este Ischlbe érkezik.

— (Rákóczi hamvainak hazaszállítása.) Thaly Kálmán, a kuruc korszak nagyérdemű ősz történetbuvára örömteljes meglepetést szerzett a nemzetnek azzal a közléssel, amelyet Rákóczi hamvainak hazaszállításáról egy kassai újságíró előtt tett Pozsonyban. Eszerint a király és a kormány valóban fejedelmet megillető pompát fognak kifejteni azon a nagyszabású ünnepségen, amelynek keretében a hazaszállítás le fog játszódni. Még folynak a kiadatás iránt azalkudozások Törökországgal és Franciaországgal, az ünnepség végeleges időpontját tehát még nem lehetett kitűzni. De bizonyos, hogy a hazaszállítás vagy az idei októberben vagy jövő májusban fog megtörténni, minthogy a téli hónapok a tervezett nagy ünnepségnek nem kedveznek. A kormány végképp úgy döntött, hogy Rákóczi hamvait tengeren hozatja el Konstantinápolyból. A választás a Zrínyi osztrák-magyar hadihajóra esett, kétségkívül azért, mert Rákóczy anyjának, Zrínyi Ilonának nevét viseli. A Zrínyi lehozza Rákóczi hamvait a Fekete-tengeren egészen a Duna torkolatáig, ahol a Duna-gőzhajóstársaság valamelyik külön e célra kiszemelt, diszben pompázó hajója veszi át a holttestet. Amint az átszállítás megtörténni, a hajó azonnal Rákóczi zászlaját tűzi fel az árbocára. A Duna-gőzhajóstársaság magyarországi igazgatósága kijelentette, hogy ez alkalomból a legnagyobb pompát akarja kifejteni és a kikötőben levő összes hajóit magyar nemzeti zászlódszbe öltözteti. A Rákóczi holttestét hozó hajót Orsovánál a teljes diszben felvonuló cs. és kir. dunafőnöki, az összes dunai monitorok raja díszlövészekkel fogadja s felkiséri egészen Budapestig. Orsován lesz az első hivatalos fogadtatás is, ahol Rákóczi, az utolsó erdélyi fejedelmet a mai Erdély-

rész városainak ünnepi küldöttségei várják. Budapesten maga *Vasary* hercegprímás vagy akadályoztatása esetén a püspöki karnak más tagja beszéli a holttestet, azután a kormány és az országgyűlés küldöttsége hódol meg a szent hamvak előtt. Az ünnepeltetés legmomentuózusabb részletei természetesen *Kassán*, a holttest végleges elhelyezésénél fognak lejátszódni. Rákóczi számára a magyar nemzet költségén *pompás szarkofágot* emelnek, amely reliefben a megdicsőült fejedelem alakját fogja mutatni. A szarkofágtól jobbra balra híres kuruc tábornokok szobrát helyezik el; az egyik oldalon *Bercsényi Miklóst*, *Eszterházy Antalt* és *Forqách Simont*, a másik oldalon *Vak Bottyánt*, *Vay Adámot* és *Pekry Lőrincet*. Mindez azonban még csak terv, amely a kivitelig valószínűleg módosulni is fog.

— (Károly Tivadar herceg hatvanötödik születésnapja.) *Münchenből* jelentik, hogy tegnapelőtt nagy lényvel ülték meg Posenhofenben *Károly Tivadar* bajor hercegnek, a kiváló szemorvosnak, *Erzsébet királyné* egyetlen férfitestvéreinek hatvanötödik születésnapját. Az ünnepségen a Thurn-Taxis hercegi pár, *József* és *Luitpold* bajor hercegek és a bajor arisztokrácia tagjai közül többen személyesen megjelentek, azonkívül a herceg nagyszámu üdvözlő táviratot és levelet kapott. Reggel ünnepi mise volt a kastély kápolnájában, melyen nagyszámu közönség volt jelen. Ezt követték a szerencsekívánatok, végül pedig a meghívott vendégek és az uradalom hivatalnokkara a kastélyban reggelire gyűltek össze.

— (Az interparlamentáris magyar csoport elutazása.) Az interparlamentáris magyar csoport tagjai, mint Fiuméből táviratozzák, ma délelőtt 10 órakor a Cunard Line «Szlavonia» nevű hajóján a Hymnusz hangjai mellett utnak indultak Amerikába a st.-louisi interparlamentáris kongresszusra.

— (Bánó József ünneplése.) *Bánó Józsefet*, a képviselőház volt másodelnökét, ritka szép ünneplés érte tegnap nyolcvanadik születésnapja alkalmából, Osztrópatakán, ahol jelenleg időzik. Sáros megye képviselő-testülete még március hó 21-iki közgyűlésén jegyzőkönyvileg örököltette meg Bánó kiváló érdemeit s egyben elhatározta, hogy nyolcvanadik születése napján küldöttségileg üdvözlőli. A küldöttségben résztvettek *Bornemisza Lajos* és *Bujanovics Gyula* országos képviselők, *Desswffy Pál*, *Pulszky Géza*, *Hedry Ernő*, *Bánó Aladár főjegyző*, *Péchy Elek* és *Hodossy Sándor* bizottsági tagok és mások. Hodossy Sándor a küldöttség nevében hosszabb beszéddel üdvözlölte Bánót, aki a többi között a következőket válaszolta:

Van Magyarországon egy szimbólum, melyet én nemcsak tiszteltek, de imádkozok. Ez a magyar szent korona. A korona által a királyság, a királyság által a király. Ez a szimbólum most és már majd négyszáz év óta a habsburg-lotharingi házat díszíti. Nem rekriminálok, nem fejtetem, mit szenvedett a nemzet ezen idő alatt. Alkotmányos és monarchikus országban élünk. Tudjuk, milyen a helyzet a Lajthán tul, milyen nálunk, milyenek a pártok. Számoljon mindenki lelkiismeretével, úgy, mint én. En számoltam s azon megdöntenhetetlen meggyőződésre jutottam el, hogy életemet nemném rátenni és ez az, hogy aki a magyarságot mozdítja elő, ki a magyar alkotmányt teljesen kívánja kiépíteni, ki a magyar nyelvet, magyar szellemet nemcsak a családban, nemcsak a közgazdaságban, hanem a magyar sereg és kül-diplomácia megfelelő minden működésében érvényre akarja emelni: az nemcsak legbívőbb szolgálja hazáját, de legnagyobb szolgálatot teszi a dinasztának. Nem a bécsi dőre, gyarló, vak és öngyilkos politikát kell követni, de ezen törölmetszett, a magyar történelemben gyökerező fölfogást; akkor ki lehet a magyar alkotmányt építeni és a dinasztát megmenteni, különben soha. Sőt még tovább megyek: ezt a harcot meg kell vívni, ha úgy tetszik a dinasztával, a királylyal egyetértve, ha pedig ezt nem lehet, nem mondom a király ellen, de ellenére. Mert ebből az óriási küzdelemből a magyar koronának épen és sértetlenül kell kikerülni. Es az rövid idő alatt meg is fog történni. Emlékezzetek, tisztelt barátaim, a mai napra, ősz barátotok mondja, kibem megdöntenhetetlenül él nem a sejtetem, de a bizonyosság, hogy ez rövid időn be fog következni. En tudom, hogy a törvényhozás többsége és Sáros vármegyének ez idő szerinti többsége is más irányt követ. De meg vagyok győződve, hogy ez csak lát-szat, hogy bensőleg minden igaz magyar ember így gondolkozik, mint én.

A tisztelgés után este *Bánó József lakomát* rendezett vendégei tiszteletére, amelyen sok felkőszöntő hangzott el az őreg ur egészségére. Az ünneplők közt volt *Bánó József fia*, *Bánó Jenő*, Mexikó budapesti főkonzula.

*

A nemzeti párt mai összejövetele alkalmából a következő sürgőnyt intézte *Bánó Józsefhez*, a párt régi lelkes tagjához:

Nyolcvanadik születésnapja alkalmából különösen szép és hazafias beszéded hatása alatt, mint pártunk lelkes, kitartó, régi tagját örömmel üdvözlünk. Adja a Gondviselés, hogy elveid győzelmét, melyek a mieinkkel azonosak, jövődőlésed szerint erőben, egészségben, boldogságban mielőbb megérjed. *Apponyi, Gulner, Szmalovszky, Hammersberg, Miksa Imre, Steiner Ferenc, Günther, Bernáth Béla, Ságth Manó*.

— (A német újságírók köszönete.) Abból az alkalmából, hogy a német újságírók Budapesten a magyar újságírók vendégei voltak, a német újságírók szövetségének elnöke a következő levelet intézte *Rákosi Jenő*hez, az *Otthon* írók és hírlapírók körének elnökéhez:

Mélyen tisztelt elnök ur! Engedje meg, hogy én, mint a német írók szövetségének elnöke, szívem egész melegevel köszönetet mondjak önnek azért a rendkívüli szeretetreméltóságért, amelyet az írók és hírlapírók kongresszusa alkalmával a kongresszus tagjai irányában tanúsítani méltóztatott. Legyen meggyőződve arról, hogy a kongresszus tagjai a legnagyobb hálával emlékeznek meg az ott nyert benyomásokról. Kifűnő tisztelettel kifejezése mellett stb. *Leipner Ottó* s. k.

— (Somló Bódog — rendez tanár.) Emlékezetes az a háborúság, mely a nagyváradi jogakadémia tanári karában kitört s melynek folyamán az akadémia egyik magántanára *Somló Bódog*, bölcséleti nézetében a *legszélsőbb kozmopolitának* mutatkozott. A vita hullámai akkor elsimultak, most azonban, hogy *Berzeviczy Albert* lett a kultuszminiszter, megjött a hivatalos ítélet is. A hivatalos lap mai száma a következő kommunikét közli:

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter dr. *Somló Bódog* tudomány-egyetemi magántanárt, a nagyváradi kir. jogakadémia nyilvános rendkívüli tanárát, ugyanezen jogakadémián a magyar közjog és politika nyilvános rendez tanárává nevezte ki.

— (Waldeck-Rousseau halála.) Franciaország volt miniszterelnökének, *Waldeck-Rousseau*-nak haláláról különféle verziók keringtek. Az egyik szerint a beteg az operáció alatt hunyt el, a másik szerint az operáció után, még pedig beállott szívgyöngeség folytán. Erre az esetre vonatkozólag félhivatalosan most a következőket jelentik Párisból: *Waldeck-Rousseau*, aki néhány hét óta időzött *corbeille*-i birtokán, tegnap reggel még a körülményekhez képest jól érezte magát, úgy, hogy néhány cigarettát is elszírt, *Hehr* orvosánál délbem hajította végre az operációt, amely eléggé jól sikerült. Az operáció után a beteget visszavitték ágyába, ahol néhány pillanatra magához tért, de csakhamar ismét önkívületi állapotba esett. Az orvosok injekciókkal igyekeztek a beteg szív-működését élnéketni, de a beteg nem tért többé eszméltre s pulzusa egyre gyöngébben vert. Papot hívtak, aki az eszméletlen állapotban levő betegnek megadta a föltételes abszolúciót és ráadta az utolsó kenetet. Háromnegyed három órakor *Waldeck-Rousseau* meghalt, de csak néhány perccel később konstatálhatták bizonyossággal a halál bekövetkeztét. Ebből a jelentésből épp annyit tudunk, mint amennyit tudunk. Tény az, hogy az 58 éves *Waldeck-Rousseau* nem bírta ki többé a második operációt.

— (Iskolaavatás Almádiban.) Az almádi község által épített s állami kezelésbe átvett elemi népiskolának augusztus hó 14-ikén tartják a felavatási ünnepélyt. Az ünnepély reggel háláadó istentisztelettel kezdődik. Utána következnek a népiskola helyiségének felszentelése *Jóó János* vörösbérenyi róm. kath. plebános, fűrdő-igazgató által. A protestáns felekezetek nevében *Gözon Gyula* szentgáli ev. ref. lelkész, almádi-i birtokos imát mond; *Papp Sándor* kir. tanfelügyelő, mint a m. kir. vallás- és közoktatásügyi kormány képviselője beszédet tart. Végül *Óváry Ferenc* orsz. képviselő Almádi község és az építő-bizottság nevében ismertei az iskolaépítés történetét és átadja az iskolát az almádi-i állami elemi iskolai gondnokságnak.

— (Vilmos császár és a Mirbach-botrány.) A *Mirbach-botrány*, amely oly nagy port vert fel Berlinben és szerte Németországban, közeledik a vége felé. *Berlinből* táviratozzák, hogy *Vilmos császár* tegnap este hat órakor érkezett vissza északi utazásáról s már egy óra mulva fogadta *Barut* herceget, a főkamarmestert, aki az összes udvari hivatalok felett áll. Nyilvánvaló, hogy ez a tanácskozás, amely hosszú volt, báró *Mirbach*-nak, a császárné főudvarmesterének botrányával függött össze. Ebből az alkalmából a lapok emlékeztetnek arra, hogy egy hónap előtt a birodalmi kancellárnál rendezett diszebeden határozta el *Vilmos császár*, hogy báró *Mirbach* önként jelentkezék kihallgatásra a pomerániai bank pörében a törvényszék előtt. Ezen az ebéden a császáron kívül csak a birodalmi kancellár, a főkamarmester és *Lodbielsky* volt jelen. Akkor kizárólag a *Mirbach-ügyről* volt szó s azóta a főkamarmester nem jelent meg a császár előtt. Bizonyos tehát, hogy a mostani kihallgatáson is erről a kínos botrányról referált a herceg.

— (A szajoli zendülés.) Megirtuk mi is tegnapelőtt a szajoli, illetve pusztatényői zendülők dolgát, kik egyszerűen felosztották maguk között az ottani *Almássy-féle* birtokot. Mi akkor szociálista igazgatásnak véltük a dolgot, mint azóta értesülünk, az esetnek nem volt szociálista tendenciája, hanem egy régebbi birtokpör következménye, melyet alább ismertetünk. Itt még csak azt említjük meg, hogy okulva a multakon, előre jeleztük, hogy a hivatalos körök agyon fogják a hirt demantálni, nem azért, mintha nem volna igaz, hanem mert nálunk ujabban elvré vált a veszedelmes parasztozalmakat agyonhallgatni. A félhivatalos *M. T. I.* tegnap hűségesen meg is felelt várakozásunknak s az egészet *légből* kapott híresztelésnek minősítette. Hogy azóta, minden dementi dacára, mégis szóról-szóra beigazolódott az eset, az a derék félhivatalost már nem alterálja.

A szóbanforgó pörös ügy a következő:

A mintegy kétezer lelket számláló Szajol község a szóbanforgó pusztatényői birtokhoz jogot formál. Szerintük ugyanis a Szolnokkal határos Tenyő-Monostor című birtokot dédatyuk, *Hegedüs Demeter* és társa vitéségük érdemül kapták I. Lipót királytól. Az utánuk következő örökösöket az *Almássy-nemzetség* 1792-ben kiűzte, a Tiszáig kergette, határköveiket kihányatta és érte, száz éve mult, hogy perelnek, ma sem helyezték vissza őket. A mostani birtokosok ezért közös esküvel fogadták, hogy hát már most ők fognak belemenni azonnal és a bitorlókat kiűzni, ameddig birtokukat a térkép mutatja és legyenek kegyesek őket ügyükben tallal, szóval az összes hírlapokban kegyesen pártolni.

A szajoliaknak e levélben foglalt állításaival szemben a következőképp magyarázzák a tényői birtok történetét:

A gyászos véget ért *Wesselényi-féle* összeesküvés elárulása után a főrészesek nagyrésze halállal bűnhődött, valamennyinek elkobozták javait. Ez utóbbiak közé tartozott *Szuhay Mátyas*, a későbbi kuruc-vezéres, valamint *Gáspár* nevű testvére is, *Török-szentmiklósnak*, vagy mint akkor nevezték *Balasz-szentmiklósnak*, *Kürtnek*, *Sasnak*, *Tiszaszögnek* és *Tenyőnek* földesurai. Ezekre a javakra azután a fiskális tette rá a kezét, azután odaadta valamelyik királypártinak, vagy pedig egyszerűen eladta. Ez utóbbi történet a *Szuhay-birtok*kal is, mely 1700. év július 2-án *hatezer forintért Almássy János* heves- és külső-szolnokmegyei alispánnak és feleségének *Deák Juditnak* kezére került.

Annak az okiratnak, amelyre a szajoliak támaszkodnak, semmi köze sincs a hajdani *Szuhay-féle* birtokhoz. Eredete az, hogy botrói *Bory György*, a Diósi *Andrással*, *Vinkovics Miklóssal* és *Médnyánszky Pállal* 1666-ban közösen szerzett birtokrészt 1667. szept. 15-én eladta 600 forintért *Trombitás Mátyas*, *Fejér Mihály* és *Hegedüs Demeter* szajoli lakosoknak. Ebben az okiratban egyebek között az is bent van, hogy az eladó egyszerűen szavatosságot vállal az eladott birtoknak *Tenyő felé eső határa iránt* is. A szavatosság tehát nem *Tenyőre* vonatkozik, hanem az eladott birtoknak *Tenyő felé eső határa*ra.

Ujabban a következőket jelentik a szajoliak zendüléséről. A szajoli határban kitört zendülés dolgával tegnap foglalkozott a vármegye közigazgatási bizottsága. *Bagosi* alispán jelentette, hogy napokkal ezelőtt a szajoli földosztók nevében *Borhi József* és *Molnár Imre* aláírásával bejelentés érkezett a szol-

noki királyi ügyészséghez, hogy a birtok követelői augusztus 10-én elfoglalják az Almásy Pál gróf tulajdonát tevő pusztatényői birtokot, mert ősi jusson magukénak tartják.

A földosztás tervezői azonban ezt megelőzőleg annyira fölzagták a lakosságot, hogy augusztus 9-én reggel mintegy 300—400 szajoli földműves és napszamos megjelent a tenyői uradalom tiszt lakása előtt s követelte, hogy Almásy Pál gróf kétségbevonhatatlanul igazolja a tenyői birtokhoz való jogait, mert ellenkező esetben a pusztát elfoglalják s a földosztás iránt intézkedni fognak. A szajoli csendőrség s a lakosság e magatartásáról jelentést tett a szolnoki szakasparancsnokságnak, a vármegye alispánjának és az ügyészségnek. E jelentés folytán Wellasewits Sándor dr. kir. főügyész helyettes és Jancsó Géza főszolgabíró a helyszínre mentek, egyidejűleg pedig kivonult a 68. gyalogezred egy százada és huszonöt főből álló csendőrség. A hatóság képviselői megkezdvén a kihallgatást, első sorban az ügyészségnek jelentést tevő Borhi Józsefet és Molnár Imrét hallgatta ki, akikről a birtokukban volt okmányokat, melyekre követelésük jogát alapították, elvették. Azután ifj. Hegedűs Józsefet hallgatták ki. Hegedűs, midőn az asztalon levő okmányokat megpillantotta, fölragadta azokat, kabátja belső zsebébe rejtette s kijelentette, hogy az írsoktól csak élete árán válik meg. Ez erőszakos fellépése miatt letartóztatták s rakoncátlanokká miatt megláncolták. A mozgalom vezetője, ki a népet felbujtotta: Kenyeres István, nem volt feltalálható. A lázadókat Jancsó Géza főszolgabíró tettük komoly következményre figyelmeztette s felhívta a szétoszlásra. Midőn a tömeg erre hajlandónak nem mutatkozott, a csendőrök lovasrohamot intéztek, a katonaság és a gyalogos csendőrök pedig szoronytszegezve iparkodtak a tömeget szétoszlásra bírni. Erőszak alatt több sebesülés történt. Többek között egy szajoli legény, aki villájával egy csendőrt bántalmazott, az oldalába szúrta a kardot. A katonaság s a kivezényelt csendőrség e fellépése után a tömeg futásnak eredt s Szajol községben szétoszlott. Szajol községben a megerősített csendőrség őrködi a rend fenntartására. Eddig több letartóztatás történt. A zendülésben — az alispáni jelentés szerint — nem vett részt a község vagyonszerű része s a felzigatott tömeg legnagyobb részben teljesen vagyonatlan napszamosokból és családtagjaikból állott.

(Gyászrovat.) Botlka Ottó, a báró Wodianer-féle gyomai uradalom nyugalmazott gazdatisztje, hosszas betegkedés után életét 47-ik évében Budapesten elhunyt. Neje, született Beölhy Irma és nagyszámú rokonság gyászolja.

(Védekezés a drágaság ellen.) A tanács ma délelőtt rendkívüli ülést tartott, amelyen az élelmiszerügyi bizottság tájékoztatást adott a piaci árak felől. A tanács ezután hosszas, beható tanácskozás után kimondta, hogy a drágaság ellen többrendbeli óvó-intézkedés megtételét tartja szükségesnek, noha a tulajdonképpeni segély-akcióra ez idő szerint szükség még nincs. Javasolni fogja ugyanis a legközelebbi közgyűlésnek, hogy a vásárcsarnokok megbővítésével, hűtő-csarnokokat állítsanak, amelyekben nagy mennyiségű húst lehet konzerválni. Megkeresik a szeszifőzőket, hogy a moslékot bocsássák a tehenészetek rendelkezésére, hízalás céljára. Megengedik az időszaki piacon azt, hogy a kocsihoz érkezett élelmiszereket kicsinyben is árusíthassák. Felszólítanak továbbá több vállalkozót, hogy a házinyulakat hozzanak piacra s kedvezményt eszközölnek ki a vadhus szállítására. Javasolja a tanács a hatósági sülőkemencék földlítését és megszüntetését a lóvágóhid megépítését. Végül közbenjár a kormánytól a vasúti tarifák mérséklése ügyében.

(Tüzek.) Hegybányán tegnap délután tűz ütött ki, mely három házat a hozzá tartozó épületekkel együtt elhamvasztott. A kár 5000 korona. — Nagy-Cenkről írják, hogy gróf Széchenyi Béla koronaőr hipótvolgyi vadászaka porig égett. A tüzet villám okozta. — Magyar-Kanizsáról írják, hogy ott folyó hó 8-án nagy tűz volt, mely alkalommal hat ház a melléképületekkel együtt leégett. — Iglóról jelentik, hogy a Felső-Szalók mellett, Berzeviczy birtokát képező erdőben két nap óta nagy tűz pusztít. — Szorocsinban, mint Eperjesről táviratozzák, tegnap tűz ütött ki, mely rövid idő alatt husz lakóházat a melléképületekkel együtt elhamvasztott. A takarmány és az óriási gabonakészlet teljesen elpusztult. A kár megközelíti a százezer koronát. A nyomor nagy. — Szilágysomlyón tegnap leégett a városi istálló, melyben a városi bikák és ménék voltak. A drága állatokat nagy nehezen menthették csak meg. Az istálló azonban porig égett, ugyszintén nagyértékű takarmány. — Nagy-Szöllősről táviratozzák: Gódnym-

házán az éjjel 600 kereszt buza, több csűr, ház és lábasjóság elégett.

(Halálos elgázolás.) Tegnap este a Váci-köruton egy villamoskocsi keresztülgázolt Chorin Ferenc volt nyomdatulajdonoson. A hágcsó ütötte el s a kerekek alá került. A két első kerék keresztülment rajta s mind a két lábát tőből elmetszette. Mire a mentők megérkeztek, meghalt. Veréb Imre kocsivezetőt a rendőrség előállította, de mivel a kihallgatott tanúk vallomása szerint nem terhelte mulasztás, elbocsátották.

(A bankbizományos.) Theisz Béla bankbizományos a József-körut 15., a Szerecsen-utca 26. és a Király-utca 19. szám alatt tartott irodákat s külföldi lapokban hangzatos hirdetéseket tett közzé, amelyekben a legolcsóbb feltételek mellett személyi hitelre kölcsönzését hirdette. Természetes, hogy sokan beugrottak a hirdetésekre. A felektől 40, 160, 200 koronát esalt ki utánjárás és információs díjak fejében, a kölcsön megszerzésére azonban egy lépést sem tett. Irodahelyiségeit is folyton változtatta, hogy a türelmetlenkedő emberek ne találjanak rá. Végre is annyira összegyűlt a feje fölött a sok baj, hogy megszökött. A vizsgálóbíró most elfogató parancsot adott ki ellene. Theisz Béla budapesti születésű, huszonkilenc éves, nős, alacsony, erős testalkatú, az arca kerek, piros, a haja gesztenyebarna, uriasan öltözik.

(Elfogott rablómerénylő.) Táll Ferenc cinkotai fűszerkereskedő felesége tegnap Teréz leányával a rákosi gyakorlóúton ment keresztül. Egyszerre egy férfi hátulról megragadta az asszonyt, a földre teperte, fojtogatni kezdte és a zsebéből ki akarta venni a pénztárcát. A leányka kiáltásaira azonban elmenekült. Arra ment egy villamos kalauz, aki üldözöbe vette és sikerült elfognia a rablót. Ez Kermann József 26 éves csavargó pincemunkás. A rendőrség letartóztatta.

(Hírek a rendőrségről.) Életunt leány. Grünfeld Jolán 26 éves pénztárosnő a szerecsen-utcai Unió-szállodában az éjszaka gyufaoldatot ivott. A mentők nyújtottak első segítséget. — Véres verekedés. Az éjszaka a Tökölly-utca 4. száma alatt egy társaság összeverekedett és az egész társaság megsebesült. Verbászka Anna, Orlovskzy József, Weinglász Jakab és Kossál Félix több-kevesebb súlyos sebet szenvedtek. A mentők Orlovskzyt a Rókusba vitték, a többi a helyszínen hagyták.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

— Szabadlára helyezett kereskedő. Több hitelező feljelentésére a büntetőtörvényszék vizsgálóbírája elrendelte Salgó Gábor Király-utcai kalapkezeskedőnek letartóztatását. Salgó Gábor, kinek a Király-utca 7—8. szám alatt két virágzó kalapüzlete is volt, azzal vádolták a hitelezők, hogy mintegy 27.000 korona értékű árut potom áron elvesztegette s hogy mikor 72.000 korona passzívával csődbe jutott, alig volt valami készpénzvagyona. A letartóztatott kereskedő védője, dr. Stern Miksa utján a letartóztatást elrendelő bírói végzés ellen felfolyamodott a vádtanácshoz s előadta, hogy a kereskedő 27.000 korona árut nem ő vesztegette el potom áron, hanem azt bírói árverésen adták el 4000 koronáért. Miután ezen védekezését igazolni is tudta, a vádtanács ma délben elrendelte Salgónak azonnali szabadlára helyezését. Csalárd bukás címén ellene indított bünvizsgálat azonban tovább folyik.

KÖZGAZDASÁG.

Budapest, augusztus 12.

Kereskedelmi szerződés Olaszországgal. Goluchowski Agenor külügyminiszter úgy látszik, azért szakította meg vitelt, franciaországi furdósését, hogy az Olaszországgal folyó kereskedelmi alkudozásokba közvetlenebbül befoghatson. A Vallombrosában tárgyaló magyar és osztrák megbízottak egy része tudvalevőleg Bécsbe érkezett s itt várják be az újabb instrukciókat. Goluchowski most a királyhoz megy Ischlbe jelentéstétel végett s mielőtt visszaérkezik Bécsbe, a magyar és az osztrák kormány közös konferencián fogja tárgyalni az Olaszországgal még mindig felforgó nehézségeket. Az alkudozások vége egyelőre beláthatatlan.

Szaktudósítói megbízatás. A földművelésügyi miniszter berlini segédszaktudósítója volt gróf Apponyi Antal es. és kir. kamarás. A fiatal főúr rövid idő alatt feltűnő jeleit adta rátermettségének. Különösen a porosz állami földbérletekről beküldött, kisebb tanulmányok is bevaló jelentése nemesak illetékes feljebbvalói

előtt, hanem a gazdasági kérdések iránt érdeklődő szélesebb körökben is feltűnést keltett. A kereskedelemügyi miniszter most, mint a hivatalos lap mai száma jelenti, gróf Apponyi Antalt Belgium és Hollandia területére, Bruxelles székhellyel, szaktudósítónak küldötte ki.

A tejárak emelése. A tejtermelő gazdák értekezletéből kiküldött szűkebbkörű bizottság Wekerle Sándor v. b. t. t. elnöklete alatt ma délelőtt a Köztelken bizalmas értekezletet tartott. Megállapodás nem jött létre, mert az adatok beszerzése miatt újabb tanácskozás válik szükségessé. Az áremelés körül tett javaslatok literenként 2—4 fillér körül mozogtak.

Szállítási kedvezmény a takarmánynak. Az ideai rendkívüli takarmányhiányra való tekintettel a cs. kir. szab. kassa-oderbergi vasut az ország határától legalább 50 kilométerre fekvő magyarországi vasuti állomásokra szállítandó erőtakarmányra — a szállítás takarmányra már engedélyezett kedvezményen kívül — még a következő messzebb fuvardíjmérséklést engedélyezte: 1. Tengeri-, büköny-, gabonaalj- (konkolyozó hulladék), korpa-, olajpogácsa-, árpadara-, kukoricadara- és malomkonkolyküdemények után a C. osztály díjtételeit; 2. mindennemű moslék- (pálka-, nedves, szárított és őrölt moslék is), szörplés takarmányröküldeményekre pedig az I. kivétel díjszabás díjtételeit. E kedvezmény augusztus 10-étől visszavonásig, de legkésőbb ez év végéig érvényes. A kedvezményt csakis állattenyésztéssel, vagy mezőgazdasággal foglalkozó gazdák vehetik igénybe, még pedig az O. M. G. E., illetve vidéki gazdasági egyesületek részéről kiállított igazolvány alapján.

BUDAPESTI TŐZSDÉK.

Gabona-tőzsde.

Buza gyenge vételkedv és elég jó kínálat mellett elkelt ca 10.000 mm. 5 fillérel olcsóbb áron.

Rozs 10 fillérel olcsóbb.

Arpa változatlan.

Zab ártartó.

Tengeri 10 fillérel drágább.

Buza.

Tiszavidéki: 200 mm. 81 k. 11.— korona, 100 mm. 81 k. 11.— korona, 100 mm. 81-5 k. 10.95 korona, 100 mm. 81-5 k. 10.95 korona, 200 mm. 81 k. 10.95 korona, 300 mm. 81 k. 10.97 korona, 300 mm. 81 k. 10.92-5 korona, 300 mm. 81 k. 10.90 korona, 100 mm. 81 k. 10.85 korona, 100 mm. 81 k. 10.85 korona, 500 mm. 81 k. 10.90 korona, 100 mm. 81 k. 10.95 korona, 1200 mm. 81 k. 10.80 korona, 400 mm. 80-8 k. 10.90 korona, 100 mm. 80 k. 10.85 korona, 200 mm. 80 k. 10.90 korona, 100 mm. 80 k. 10.— korona.

Csanádi: 3000 mm. 79-5 k. 10.95 korona.

Fejérmegyei: 100 mm. 77-5 k. 10.50 korona.

Pestmegyevidéki: 250 mm. 81 k. 10.75 korona, 200 mm. 80 k. 10.70 korona, 100 mm. 80 k. 10.80 korona, 150 mm. 80-5 k. 10.80 korona, 200 mm. 80 k. 10.70 korona, 100 mm. 79-8 k. 10.80 korona, 300 mm. 79 k. 10.75 korona, 200 mm. 79-5 k. 10.80 korona, 200 mm. 80 k. 10.65 korona, 100 mm. 78 k. 10.65 korona.

Rozs.

400 mm. 7.90 korona, 300 mm. 7.90 korona.

Érték-tőzsde.

Lanyha megnyitás után a déli tőzsdén mérsékelt javulás állott be. A forgalom mindvégig szűk mederben mozgott. A helyi piacon a Magyar fegyver és gépgyári részvények erős kínálat következtében gyengültek.

Az előtőzsdén jegyeztek:

Osztrák hitel	640.—	639.50	639.50	—
Magyar hitel	753.—	753.—	753.—	—
4% koronajáradék	97.10	97.10	—	—
Leszámitolóbank	450.—	450.—	450.—	—
Jelzálogbank részv.	508.—	508.—	508.—	—
Rimamurányi	496.—	495.—	495.—	—
Allamvasut	633.—	632.75	632.75	—
Városi villamos	332.50	332.50	—	—
Budapesti közuti	570.50	570.50	—	—

A déli tőzsdén zárultak:

Osztrák hitelrészvény	641.50	—	—	—
Magyar hitelrészv.	754.50	—	—	—
4% koronajáradék	97.10	—	—	—
Leszámitolóbank	450.—	—	—	—
Jelzálogbank részv.	508.—	—	—	—
Rimamurányi	495.—	—	—	—
Allamvasut	634.—	—	—	—
Városi villamos	332.50	—	—	—
Budapesti közuti	570.50	—	—	—

Felelős szerkesztő: MAGYAR GYULA.

Laptulajdonos a «Magyarság» lapkiadóvállalat

A magyar kir. államvasutak menetrendje.

A vonatok indulása Bpest k. p. udvarról. A vonatok érkezése Bpest k. p. udvarra.

Érvényes 1904 május hó 1-től.

Délre				Délután				Délre				Délután							
vonat-szám	óra	perc	vonat-nome	hová	vonat-szám	óra	perc	vonat-nome	hová	vonat-szám	óra	perc	vonat-nome	honnan	vonat-szám	óra	perc	vonat-nome	honnan
816 ¹⁾	6 15		sz. v.	Hatvan	944	12 00		sz. v.	Kis-Kőrös	845	5 00		sz. v.	Mária-Radna, Nagy-Vár	319	12 15		sz. v.	Gödöllő
28	6 25		sz. v.	Triest, Nagy-Kanizsa	514 ¹⁾	12 10		sz. v.	Nagykátán	827	5 20		v. v.	Berlin, Ruttká	7	12 30		sz. v.	L/m. Bruck, Szombat-hely, Győr
912	6 45		sz. v.	Bécs, Graz	8	12 20		sz. v.	Győr, Bécs, Szombat-hely	1707	5 45		sz. v.	Stanislaw, M.-Sziget	301	12 50		sz. v.	Berlin, Ruttká
302	7 00		sz. v.	Szabadka	810	12 25		sz. v.	Hatvan, Miskolc	907	6 10		sz. v.	Brassó, Arad	908	1 05		sz. v.	Konstantin, Belgrád,
906	7 15		sz. v.	Ruttká, Berlin	820	1 30		sz. v.	Gödöllő	19	6 15		sz. v.	Bicske, Gyékényes	601 ¹⁾	1 10		sz. v.	Bosna-Bród
			sz. v.	Belgrád, Bród	504	2 00		sz. v.	Kolozsvár, Tóvis, Szatmár-Németi	406	6 25		sz. v.	Lemberg, Kassa,	1901	1 30		sz. v.	Bukarest, Arad
			sz. v.	Gyulafehérvár, Nagyszében, Kolozsvár, Tóvis, Stanislaw	602 ¹⁾	2 15		sz. v.	Arad, Bukarest	11	6 40		sz. v.	Máramaros-Sziget	401	1 30		sz. v.	Gyékényes, Eszék, Pécs
1902	7 30		sz. v.	Fehring, Graz	4	2 15		sz. v.	Bécs, Páris, London, Fehring	1505 ¹⁾	6 50		sz. v.	Bécs, Triest	1	1 50		sz. v.	Lemberg, Kassa
402	7 40		sz. v.	Kassa, Munkács, Máramaros-Sziget	510	2 20		sz. v.	Szolnok	907	7 05		sz. v.	Csorba, Bród	1	1 50		sz. v.	London, Páris, Bécs, Fehring
1508	7 50		sz. v.	Kassa, Csorba	20	2 25		sz. v.	Bicske	1308	7 25		sz. v.	Brassó, Kolozsvár	503	1 50		sz. v.	Tóvis, Kolozsvár,
818	8 00		sz. v.	Gödöllő	404	2 35		sz. v.	Kassa, Lemberg	817	7 25		sz. v.	Gödöllő	313	2 10		sz. v.	Szatmár-Németi
			sz. v.	Zágráb, Fiume, Torino, Róma, Pécs, Vinkovce	904	2 40		sz. v.	Bród, Belgrád, Konstantinápoly	309	7 35		sz. v.	Hatvan	818	2 10		sz. v.	Hatvan, Szerencs
806	8 10		sz. v.	Arad, Brassó	812	2 40		sz. v.	Hatvan	501	7 50		sz. v.	Bukarest, Brassó	15	6 35		sz. v.	Gödöllő
1006	8 15		sz. v.	Zágráb, Fiume, Pécs, Bród	824 ¹⁾	2 45		sz. v.	Gödöllő	1021	7 50		v. v.	Paks, Adony, Szabolcs	606	6 40		sz. v.	Győr
24 ¹⁾	8 20		sz. v.	Bicske	1902	3 00		sz. v.	Pécs, Eszék, Gyékényes	1509	8 15		sz. v.	Fiume, Zágráb, Bosna-Bród, Pécs	905	6 55		sz. v.	Brassó, Kolozsvár,
408	8 35		sz. v.	Munkács, M.-Sziget	910	3 10		sz. v.	Szabadka	811	8 45		sz. v.	Bród, Pécs	306	7 00		sz. v.	Stanislaw, M.-Sziget,
2	8 50		sz. v.	Bécs, Graz	1022	3 20		v. v.	Adony, Szabolcs, Paks	1008	8 50		sz. v.	Hatvan	8	7 15		sz. v.	Belgrád, Bród
506	9 00		sz. v.	Kolozsvár, Brassó, M.-Sziget, Stanislaw	804	3 30		sz. v.	Ruttká, Berlin	13	9 05		sz. v.	Győr	905	7 20		sz. v.	Berlin, Ruttká,
806	9 35		sz. v.	Ruttká, Berlin	16	4 30		sz. v.	Győr	509	9 05		sz. v.	Szolnok	323 ¹⁾	7 50		sz. v.	Szerencs
			sz. v.		208	5 20		sz. v.	Ruttká, Berlin	307	9 45		sz. v.	Berlin, Ruttká	1007	7 55		sz. v.	Bécs, Graz
			sz. v.		508	5 45		sz. v.	Kolozsvár, Brassó	909	9 50		sz. v.	Szabadka	805	7 20		sz. v.	Brassó, Arad
			sz. v.		314	6 25		sz. v.	Hatvan	27	10 15		sz. v.	N.-Kanizsa, Triest	323 ¹⁾	7 50		sz. v.	Gödöllő
			sz. v.		1004	6 50		sz. v.	Zágráb, Fiume, Róma, Nápoly					1007	7 55		sz. v.	Fiume, Zágráb, Bród,	
			sz. v.		1706	7 05		sz. v.	M.-Sziget, Stanislaw					407	8 30		sz. v.	Pécs	
			sz. v.		22	7 25		sz. v.	Bicske					21	8 40		sz. v.	Munkács, M.-Sziget	
			sz. v.		1008	8 30		sz. v.	Zágráb, Fiume, Pécs, Bosna-Bród					1507	8 50		sz. v.	Bicske, Kiskőrös	
			sz. v.		1510	8 45		sz. v.	Kassa, Csorba					1001	9 05		sz. v.	Csorba, Kassa	
			sz. v.		502	9 15		sz. v.	Kolozsvár, Bukarest, Stanislaw					203	9 15		sz. v.	Torino, Róma, Fiume,	
			sz. v.		406	9 40		sz. v.	Lemberg, Kassa,					911	9 20		sz. v.	Zágr, Vinkovce, Pécs	
			sz. v.		1804	9 40		sz. v.	Máramaros-Sziget					9	9 30		sz. v.	Berlin, Ruttká	
			sz. v.		908	10 00		sz. v.	Fehring, Graz					9	9 30		sz. v.	Szabadka	
			sz. v.		908	10 10		sz. v.	Arad, Brassó					603	9 35		sz. v.	Bécs, Graz	
			sz. v.		908	10 10		sz. v.	Belgrád, Eszék,					1901	9 45		sz. v.	Nagy-Szében, Gyula-	
			sz. v.		12	10 30		sz. v.	Bosna-Bród					406	9 55		sz. v.	fehervár, Tóvis, Ko-	
			sz. v.		1506 ¹⁾	10 40		sz. v.	Bécs, Sopron					23 ¹⁾	10 35		sz. v.	lozsvár, Stanislaw	
			sz. v.		828	11 10		v. v.	Kassa, Csorba					513 ¹⁾	10 35		sz. v.	Graz, Fehring	
			sz. v.					v. v.	Ruttká, Miskolc					312 ¹⁾	10 40		sz. v.	Munkács, Kassa,	
			sz. v.					v. v.									sz. v.	Máramaros-Sziget	
			sz. v.					v. v.									sz. v.	Bicske	
			sz. v.					v. v.									sz. v.	Nagykátán	
			sz. v.					v. v.									sz. v.	Hatvan	

A vonatok indulása Bpest ny. p. udvarról. A vonatok érkezése Bpest ny. p. udvarra.

Érvényes 1904 május hó 1-től.

Délre				Délután				Délre				Délután							
vonat-szám	óra	perc	vonat-nome	hová	vonat-szám	óra	perc	vonat-nome	hová	vonat-szám	óra	perc	vonat-nome	honnan	vonat-szám	óra	perc	vonat-nome	honnan
102	1 00		k. ost.	Bécs, Páris, Ostende,	6104	12 05		sz. v.	Czegléd, Szolnok	7015	12 50		k. ost.	Konstantinápoly	155	12 55		sz. v.	Palota-Ujpest
146	5 50		sz. v.	London	156	12 15		sz. v.	Palota-Ujpest	141	4 25		sz. v.	Dukarest	133 ¹⁾	1 15		sz. v.	Nagy-Maros
122	6 00		sz. v.	Palota-Ujpest	128	12 25		sz. v.	Nagy-Maros	148	4 40		sz. v.	Palota-Ujpest	703	1 25		sz. v.	Bukarest, Verclorova
6102	6 30		sz. v.	Ersekújvár	4108	12 50		sz. v.	Dorog	143	4 45		sz. v.	Dunakeszi-Alag				sz. v.	Bázias
150	6 40		sz. v.	Czegléd, Szolnok	158	1 10		sz. v.	Dunakeszi-Alag	6101	6 15		sz. v.	Szolnok, Czegléd	103	1 50		sz. v.	Páris, Bécs
4102	6 45		sz. v.	Dunakeszi-Alag	106	1 45		sz. v.	Bécs, Páris	1407	6 25		sz. v.	Berlin, Zsolna	157	2 10		sz. v.	Dunakeszi-Alag
4102	6 45		sz. v.	Esztergom	4112 ¹⁾	2 00		sz. v.	Pilis-Csaba	145	6 30		sz. v.	Palota-Ujpest	159	3 05		sz. v.	Palota-Ujpest
148	6 55		sz. v.	Palota-Ujpest	126	2 15		sz. v.	Párkány-Nána, Gar-	217	7 05		sz. v.	Bukarest	6001	3 15		sz. v.	Lajosmizse
6012	7 05		v. v.	Lajosmizse	160	2 20		sz. v.	Berzence	709	7 15		sz. v.	Verclorova	127	3 55		sz. v.	Nagy-Maros
1404	7 20		sz. v.	Zsolna, Berlin	704	2 30		sz. v.	Palota-Ujpest	4107	7 25		sz. v.	Bázias	189 ¹⁾	4 05		sz. v.	Palota-Ujpest
104	8 00		sz. v.	Dunakeszi-Alag	704	2 30		sz. v.	Verclorova	147	7 35		sz. v.	Dorog	6108	4 15		sz. v.	Szolnok, Czegléd
162	8 05		sz. v.	Temesvár, Orsova,	4104	2 40		sz. v.	Bukarest, Bázias	117	7 45		sz. v.	Palota-Ujpest	161	5 40		sz. v.	Esztergom
708	8 15		sz. v.	Bázias	720	2 45		sz. v.	Ersekújvár	6011	7 50		v. v.	Páris, Bécs	185 ¹⁾	5 45		sz. v.	Palota-Ujpest
712	8 30		sz. v.	Temesvár, Karánse-	8002	2 55		sz. v.	Esztergom	149	8 00		sz. v.	Lajosmizse	115	5 55		sz. v.	Nagy-Maros
184 ¹⁾	8 55		sz. v.	bes, Bázias	170 ¹⁾	3 15		sz. v.	Czegléd	181 ¹⁾	8 10		sz. v.	Dunakeszi-Alag	163	6 50		sz. v.	Palota-Ujpest
4107	9 05		sz. v.	Nagy-Maros	162	4 20		sz. v.	Palota-Ujpest	718	8 25		sz. v.	Nagy-Maros	105	7 00		sz. v.	Bécs
116	9 25		sz. v.	Pilis-Csaba	162	4 25		sz. v.	Palota-Ujpest	4101	8 35		sz. v.	K.-K.-Félegyháza	711	7 10		sz. v.	Temesvár, Bázias
154	9 35		sz. v.	Bécs, Berlin	716	4 30		sz. v.	Nagy-Maros	128	8 45		sz. v.	Esztergom	707	7 40		sz. v.	Orsova, Báz., Temesv.
136 ¹⁾	11 35		sz. v.	Palota-Ujpest	108	5 15		sz. v.	Szeged	128	8 45		sz. v.	Párkány-Nána	4109 ¹⁾	8 10		sz. v.	Pilis-Csaba
			sz. v.		188 ¹⁾	5 30		sz. v.	Bécs	151	9 10		sz. v.	Dunakeszi-Alag	165	8 20		sz. v.	Palota-Ujpest
			sz. v.		104	6 00		sz. v.	Vác	1408	9 40		sz. v.	Berlin, Zsolna, Pozsony	187	8 35		sz. v.	Vác
			sz. v.		1406	6 15		sz. v.	Palota-Ujpest	153	10 20		sz. v.	Palota-Ujpest	125	8 45		sz. v.	Párkány-Nána
			sz. v.		124	6 20		sz. v.	Zsolna, Berlin,	715	10 55		sz. v.	Szeged	107	9 05		sz. v.	Bécs
			sz. v.		4106	6 40		sz. v.	Pozsony	119	11 05		sz. v.	Ersekújvár	4105	9 15		sz. v.	Palota-Ujpest
			sz. v.		710	6 50		sz. v.	Párkány-Nána					1406	9 45		sz. v.	Esztergom	
			sz. v.		8014	7 25		v. v.	Verclorova,					719	9 55		sz. v.	Berlin, Zsolna	
			sz. v.		105	7													

